

INTERFAOL METODLAR ASOSIDA MUSTAQIL O'RGANISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Kubayeva Maxbuba Raxmatullaeyvna

Toshkent kimyo xalqaro universiteti

Samrqand filiali o'qituvchisi

Interfaol metodlar orqali o'quvchilarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirish zamonaviy ta'limning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bugungi axborotlashgan jamiyat sharoitida bilim hajmining keskin ortib borishi o'quvchilardan faqat tayyor bilimni o'zlashtirishni emas, balki uni mustaqil ravishda izlab topish, tahlil qilish va amaliyotda qo'llash kompetensiyasini ham talab etadi. Shu sababli ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanish o'quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi, uning mustaqil fikrlash, izlanish va o'z bilimni boshqarish qobiliyatini rivojlantiradi. Interfaol metodlar o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshiradi, o'qishga qiziqishini kuchaytiradi va ta'lim samaradorligini ta'minlaydi.

An'anaviy ta'limda o'qituvchi asosiy bilim manbai bo'lsa, interfaol ta'limda o'qituvchi tashkilotchi, yo'naltiruvchi va motivator rolini bajaradi. Bu esa o'quvchilarda mustaqillik, mas'uliyat va o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Interfaol metodlarning asosiy mohiyati o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi hamkorlik, muloqot va faol o'quv faoliyatini tashkil etishdan iborat. Natijada bilimlar tayyor shaklda emas, balki o'quvchining shaxsiy izlanishi orqali egallanadi. Bu jarayon mustaqil o'rganishning eng muhim asoslaridan biri bo'lib, o'quvchida o'z oldiga maqsad qo'yish, rejalashtirish va natijani baholash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Mustaqil o'rganish ko'nikmasi o'quvchining o'z faoliyatini ongli ravishda boshqarishi bilan tavsiflanadi. Bunda o'quvchi muammoni tushunadi, axborotni izlaydi, tahlil qiladi, umumlashtiradi va xulosa chiqaradi. Interfaol metodlar aynan shu jarayonlarni faollashtirish orqali o'quvchining mustaqil ta'lim olish qobiliyatini rivojlantiradi. Masalan, "Aqliy hujum" metodi o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirsa, "Kichik guruhlarida ishlash" metodi hamkorlikda bilim olish va mustaqil izlanishga undaydi. "Klaster" va "Konseptual xarita" metodlari esa o'quvchilarning axborotni tizimlashtirish va mantiqiy bog'liqliklarni aniqlash ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Quyidagi jadvalda interfaol metodlarning o'quvchilarning mustaqil o'rganish ko'nikmalariga ta'siri keltirilgan:

Interfaol metod	Mazmuni	Mustaqil o'rganishga ta'siri
-----------------	---------	------------------------------

Aqliy hujum	Muammo bo'yicha erkin fikrlar ishlab chiqish	Ijodiy va mustaqil fikrlash rivojlanadi
Kichik guruhlarda ishlash	Hamkorlikda muammoni hal qilish	Mustaqil izlanish va mas'uliyat oshadi
Klaster	G'oyalarni tizimlashtirish	Tahlil va umumlashtirish ko'nikmasi shakllanadi
Insert	Matn bilan faol ishlash	Axborotni mustaqil tahlil qilish rivojlanadi
Muammoli ta'lim	Muammoli vaziyat orqali o'qitish	Mustaqil yechim topish qobiliyati oshadi

Interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarda ichki motivatsiyani shakllantiradi. O'quvchi o'z fikrining qadrlanishini his qilganda, ta'lim jarayoniga qiziqishi ortadi va mustaqil o'rganishga intiladi. Qiziqish esa mustaqil ta'limning asosiy harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi. Muammoli vaziyat yaratish orqali o'quvchini izlanishga undash interfaol yondashuvning muhim jihatlaridan biridir. O'quvchi tayyor javobni kutmasdan, mustaqil ravishda yechim topishga harakat qiladi, bu esa analitik va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi.

Zamonaviy ta'limda interfaol metodlarni raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish katta ahamiyatga ega. Elektron resurslar, onlayn platformalar, interaktiv testlar va virtual muhokamalar o'quvchilarning mustaqil o'rganish imkoniyatlarini kengaytiradi. Masofaviy va aralash ta'lim sharoitida interfaol metodlar o'quvchining o'z vaqtini rejalashtirish, o'zlashtirish jarayonini nazorat qilish va bilimini mustaqil ravishda boyitish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu esa uzluksiz ta'lim tamoyillarini amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Interfaol metodlar orqali mustaqil o'rganishni rivojlantirishda refleksiya muhim o'rin tutadi. Refleksiya jarayonida o'quvchi o'z faoliyatini baholaydi, nimalarni o'rganganini anglaydi va kelgusidagi faoliyatini rejalashtiradi. Bu jarayon o'quvchida o'z-o'zini boshqarish va o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shuningdek, bahs-munozara, rolli o'yinlar va prezentatsiyalar o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi, bu esa mustaqil o'rganishning ijtimoiy asoslarini mustahkamlaydi.

Xulosa qilib aytganda, interfaol metodlar o'quvchilarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi. Ular o'quvchini faol, ijodkor, tanqidiy fikrlovchi va o'z bilimini mustaqil boshqara oladigan shaxs sifatida shakllantiradi. Interfaol yondashuvga asoslangan ta'lim jarayoni bilim sifatini oshiradi, o'quvchilarning o'z-o'zini rivojlantirish ehtiyojini kuchaytiradi hamda uzluksiz ta'lim tamoyillarini amaliyotga joriy etishga xizmat qiladi. Shu sababli

interfaol metodlardan samarali foydalanish zamonaviy ta'lim tizimining muhim pedagogik vazifalaridan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar ro'yhati

1. Ishmuhamedov R.J. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2010.
2. Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M.A. Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent: Fan, 2012.
3. Azizxodjayeva N.N. Oliy ta'lim pedagogikasi. – Toshkent: Tafakkur Bo'stoni, 2014.
4. Begimqulov U.Sh. Ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2016.